

אברהם (ב.) יהושע: מסע הערב של יתיר

תמיד תמיד ארבו לתקוף אותך לפתע
ובתחנה נידחת לחצו לקיר.

(נתן אלתרמן)

א. רוחות

רוחות הצפון לבדן, רוחות הצפון בחמתן, רוחות הצפון שעה שהן נאחזות אימת־
תזוית ופורצות במחול של השתוללות לאורך רוכסי הרי גזיב הגבוהים; מיללות
אל בין הוואדיות, הומות אל הסלעים, גולשות ושוטפות, צונחות וגורפות. רוחות
הצפון הדורסניות שלא היו משיירות פינה אחת בלא לפקדה; הן לבדן היו יודעות
את הכפר הקטן יתיר שהיה חבוי בודד בצלע אחד ההרים המסולעים הנטויים אל
תהומיותו של גיא סאוכין, המגיע בדרך ארוכה ופתלתולת לעמקות רבת־סתרים
לרגלי הכפר הלבן.

ורק אז, שעה שהרוחות מרעידות את הכפר, גועשות בזעפן בין הבתים, הורסות
אל גינותינו הקטנות ואל חיינו השקטים, רק אז היינו חשים — אנחנו, אנשי
יתיר — כי אכן, אכן באו לפקוד אותנו, את העזובים והנידחים, והפנים היו מלאים
את הסערה, והלבבות היו מתרוקנים מתלהמים בהתרגשות עזה. וכסהרורים היינו
סובבים בכפר, טובעים בתוך הנחשולים, ועצב חרישי וכבד מחלחל בנו, קורע את
עינינו הדומעות בהסתוללות הרוחות לבקש לשווא את המרחקים; את המרחקים
שאבדו לנו, שנבלמו בהרים כבדים וגבוהים, הררי־עד; ממיטב השיאים של רכס
מפותל ויגע, סבוך ומשונן מהריה של גזיב.

אולם בימים כתיקנן, שעה שהשמיים קופאים בתכלת כהה ועמוקה, טלואים בעבים
צחורות וקלות ורוח מקומית עייפה משוטטת לבדה, ושלוח רובצת על הכפר כבדה
ובלומה, אנחנו מחכים, רגועים למראה, לצפירתה הנוקבת והמתמשכת של הרכבת
המהירה החולפת על פנינו — רכבת האקספרס — מסע הערב של יתיר.

על דעת מי עלה ליסד בעזובה של הרי גזיב כפר זה, אין איש יודע. מסורת קדומה
היא שבימים ראשונים, שעה שנחצבה מסילת־הברזל הארוכה משפלת בירים אל
ארץ פמיאס הרחוקה — מסילה ארוכה אשר חצתה את הקשים שבמכשולי הקרקע
של חבל גזיב — אמרו כמה מן הפועלים הקדמונים, אשר עבדו בחציבה, להקים
להם בית במקומות פראיים אלו, מתוך תקוה סמויה ליצור כאן חיים חדשים.
האגדות מספרות שכמה ממשפחות הפועלים התישבו במקום זה שהיה פורה ומבטיח
רבות, הקימו את בתיהם הקטנים, חרשו את האדמות הדשנות שבשולי ההרים,

וכגולת־הכותרת לפעלם בנו תחנת־רכבת. מתוך אמונה שזו תשמש צומת־דרכים ותחנת־ייסוד בסבך מסילות־הברזל העתידות לבתר ארץ הררית זו. אך עד־מהרה, משנשתכחה ההמולה סביב מסילת־הברזל המבהיקה ופרצו המלחמות הגדולות מעבר־לימים, נשתיירה יתיר בודדה וגלמודה במקומה הנידח. לפתע נתברר שהכפר רחוק מרחק מבהיל מכל מקום־ישוב אחר, וקשריו היחידים ברשת שבילי־הרים סבוכים ומתעים. ותחנת־הרכבת, שנשאה את היפה בתקות, הפכה תחנת־הרים קטנה וחסרת כל חשיבות, ששתי רכבות בלבד היו עוברות בה. האחת הנעצרת בטרם־אור — רכבת־משא ממכרות לשע, רכבת מיושנת וחורקת; והשניה החולפת בטרם חושך — רכבת מצוחצחת, רכבת־פאר, ממיטב הרכבות של חברת המסילה, רכבת החוצה שתי ארצות בדרכה. מסע־הערב של יתיר.

לשווא ביקשו פרנסי הכפר הראשונים לעצור למיצער ברכבת זו; להשהותה ליד כפר יתיר ולו לדקות ספורות בלבד. מנהיגי החברה סירבו בתוקף. דרך ארוכה ומיגעת עושה רכבת האקספרס ושעתה דוחקת לה ואין בכוחה להיעצר ליד כפר־הרים עוזב ונידח זה. אל תבנית מרובעת וארוכה זו, הנושאת חיים שוקקים ומופ־לאים, לא ישלחו אנשי הכפר את ידיהם הכבדות. מהירה תחלוף על פניהם, תחלוף בלבד, תחלוף מדי ערב.

אז באו הימים המשובשים, הימים האפורים. היום נצטמצם באותו אפיק צר וכבוש של שקיעת החמה, שעה שהרכבת היתה חולפת בדהרת טירופה מלווה ברוך קווי־האור האחרונים. היום היה משועבד לשעה זו, ורק אותה שעה היה מעיד על עצמו. הכל היה נחצה עד להופעתה של הרכבת ומעת היעלמותה. אותן שניות ספורות ורועשות שהיתה זו מתגלית לרגלי ההר הנישא, לרגלי הכפר המתבונן, היו הזמן, חרדת הזמן כפי שכל אחד מבני הדורות הבאים היה קורא לאותה הרגשה עמומה של כליו־נפש, של חרון איך־אונים, כבוש ועצור, שהיה מלווה את הרכבת הנישאת בדרכיה הבטוחות אל עבר מטרות נעלמות.

וככל שגדלה הבדידות, וככל שנתבהר באכזריות שאין כדוגמתה, שלנצח יהיה הכפר בודד במועדי, נתעצמה אותה דבקות מסתורית בחזרה המדויקת והמתמיהה כאחת. וצייתנים וקשובים היינו עוקבים מדי יום ביומו אחר מרוץ הרכבת המהירה — מסע־הערב של יתיר.

ב. קשובים

בלוח־הרכבות היה כתוב: הרכבת המהירה חולפת ליד תחנת יתיר בשעה 1827. בשעה ארבע־וחצי היו ראשוני הילדים שסיימו את שעוריהם יורדים אל באר הכפר הנמצאת למרגלות ההר. בחמש היו באים לשם רוב ילדי הכפר ומשחקים ליד הבאר. בחמש וחצי היתה הגב' שרירא פותחת את תריס חלונה הנשקף אל הגשר הגדול הנטוי על הגיא ומוציאה כסאות מספר אל מרפסתה. חמש דקות לאחר־מכן היו מגיעות אליה שכנותיה וידידותיה. עד לשעה שש היו כל שאר החלונות

הקטנים הנשקפים אל עבר המסילה פתוחים וראשי אדם שנתנערו משנתם מציצים מהם. בשעה שש וחמש היתה חבורה עליזה של נערים ונערות מגיעה בקול המולה אל עץ התאנה הגדול סמוך לביתה של הגברת שאולי. קרוב לודאי שהאדון תרוון היה מזדמן לשם אותה שעה, ועומד לו תוהה ומבולבל, מסתכל סביבו כמצפה ל'משהו. בשעה שש ועשר בדיוק היתה הישיבה היומית של מועצת הכפר מסתיימת, וחברי המועצה ומזכירה היו יוצאים אל הרחבה שלפני הבנין. דרדישי היה בא זקות ספורות לאחר־מכן, בגילופין של ערבית, מחפש את האבן הגדולה עליה הוא מתישב בנהימה. בשעה שש וחמש־עשרה היתה עגלתו הקטנה של פרנסי הכורם מתחילה לטפס בדרך העולה לכפר, ולאחריה היו יוצאים חמשת הפועלים העובדים בבנין הסכר הגדול ומתחילים לעלות בשביל־ההרים הצר ממזרח לכפר, על־מנת להיטיב ראות את הדוהרת. אותה שעה היה חלונו של אהודי החולה נפתח, וראשו הקטן והחורר היה מזדקר החוצה. משולם היתום היה יורד אז בשעטה אל הגשר הגדול ומניח גרוטת ברזל על פסי המסילה, מיד לאחר־מכן היתה דודתו המאחרת תמיד צועקת עליו ממרומי ביתה.

וכבר בשעה שש עשרים־ושתיים לא היה אדם שלא היה מאהיל בידו על פניו מפני השמש המשתפלת בדממה ומסנוורת בקרניה האחרונות את הגשר הגדול. עם תחילת השקיעה הייתי אני קם בנחת ממקומי כשבידי שני דגלים — הירוק הפרוש והאדום הצרור — וניצב לקדם את פני הרכבת הבאה. בשעה שש עשרים־וארבע היתה זיוה יורדת אלי במהירות מביתה הסמוך ועומדת שותקת לידי. בשעה שש עשרים־והמש בדיוק היה מנהל־התחנה הזקן — מר ארדיטי — יוצא כפוף מבית התחנה, וכל הכפר עוקב אחריו בעינים שקטות. בצעדיו הקטנים היה ניגש אל שני המסוטים האפורים והארוכים של היגוי הפסים ובהנף יד אחת היה מחליפם. בזה היה יוצר קו אחד לגלגליה של הרכבת, קו המסילה הראשית, ומנתק כל מגע עם הפסים המשניים, פסי התחנה, פסים קרובים חלודים ומכוסים אוב שהיו עוברים במקביל לקו המסילה הראשית, מתימרים להימשך עמם כברת־דרך לאורך הגשר, אך סופם מסתיימים במחסום של כלונסאות עבות, כסוף פתאומי ומעציב של שאיפה חנוקה. פילה ארדיטי את פעלו הקצר, היה מצמצם גבינו ונשאר ממתין, כשהוא נשען על גבי שני המסוטים כמבטיח את מעשהו.

שש עשרים־ושש. צפירת הרכבת היתה נשמעת מרחוק וחרדה אילמת היתה יורדת עלינו לאֶטה. תיכף הייתי מזדרו לשמוט מידי את הדגל האדום, ולהעמיד את הירוק מלוכסן באוויר, כשאני מגביהו אט־אט. בשעה שש עשרים־ושבע בדיוק היתה הרכבת מגיחה מן ההרים ומתקרבת בנהמה קצובה. סואנת ורותחת היתה חולפת בשריקה על פנינו, משבשת ברעש מנועיה את העולם השקט המתעטף באור בין השמשות. קצובים גלגליה, אחידות תנועותיה, סדורות מגמותיה, אך היא מהירה, מהירה כבוק.

גברת אליס, רוני, אהוד וזהרה; פועליו של פרנסי, חוץ מגרשון, היו מנפנפים בידיהם לשלום. מן הרכבת היו עונים לפעמים כמה בני־אדם. כל המבטים היו

גישאים לאורך מסעה של הרכבת על הגשר הגדול, עד שהיתה נעלמת לה בעיקול הראשון.

לאחר־מכן היו האנשים מתבוננים זה על זה באלם מסותר, ומתוך רצינות דואגת. דקה או שתיים לאחר־מכן היו הכל מתפזרים, כשדמדומי־לילה ראשונים יורדים עלינו.

כך היה כל יום, כך הווה כל יום, כך יהיה לעולמים.

ג. חרדה

כך היה, כך הווה, כך יהיה לעולמים.

אך היא לא חשבה כך, לא כך חשבה זיוה. זו זיוה הנערה הרכה שבגרה אל נוכח מרוצת הרכבת; זו זיוה שבשלה בצפיה הארוכה מדי יום ביומו לשעת בין־הערביים; זו זיוה שיפתה אל מול פסגות ההרים, שחכמה לקראת הבדידות המעיקה בשלוות האויר הצח. זיוה שאגרה מזימותיה בגלל אותה חזרה עצובה ומיגעית. זו שאי־שקט יוקד היה מחלחל בה ומבעיר את עיניה לבקש לה פתרונים רחוקים ברוחות הבאות מן הצפון, רוחות הזעם. הרי זו זיוה שאהבתיה בסתר, שאהבתיה בכל לבבי, ולפי שידעה זאת היתה חומקת ונסתרת מפני. זיוה שידעה והיטיבה לדעת לשתוק, עד שנתנערה היום לפתע משתיקתה.

כי היום, שעה שהקרונ האחרון נעלם בעיקול הדרך ואוויר הלילה היה מצטלל והולך לקראת סופה גדולה היורדת והולכת מן ההרים; כשאני מתבונן כדרכי בזו הניצבת באפלה, והדגל הירוק שמוט בידי; אותה שעה קרבה זיוה אלי שלא כמנהגה, הרימה את הדגל האדום מן הארץ, התיירה ביד זהירה את הקישור הלופף אותו, ולאטה, כחולמת, פרשה אותו על הארץ, כשהיא מחזיקה בו בשתי ידיה. פניה הקטנים לבשו ארשת זרה, ועיניה הכחולות נצצו בברק מוזר. לפתע, בראותה אותי גוחן אליה, נשאה אלי מבט נפחד אך רציני כאחד, אורה עוז ואמרה:

— הדגל האדום... — והחליקה בידה עליו — ממש חדש...

התבוננתי בו, ולפתע שמתי לב שמעולם לא ראיתיו פרוש כך.

— תמהה אני אם השתמשו בו אי־פעם? — חקרה זו בקול ערמומי.

— לגבי מה? — תמהתי.

— לגבי רכבת האקספרס — הזדרוזה לענות, ואחר הוסיפה בלחש: — כמובן...

דממתי, בכפר לא היו מעלים מעולם על דל־שפתיים את שמה של רכבת האקספרס. היא חשה בחרדתה, אך לא הרפתה. מיהרה להודקף במקומה, ושאלה בתמימות:

— האם באמת יש צורך בדגל האדום?

חייכתי אליה חיוך של אהבה, אך רצינותה עמדה בעינה. היא הזדרוזה להסביר דבריה, עקשנית ודבקה בשלה:

— כי מה יועיל הנפנוף בדגל האדום לקדם פני סכנה, והרכבת המהירה אין כל יכולת לעצור בה אי־פעם!

סברם הישר של דבריה אך הגדיל את המבוכה והזרות.
 — האם נתתם דעתכם על הדבר? — שאלה בעקשנות בוטה.
 — לא... — גמגמתי בפיוזר־נפש — לא...

היא שהתה קמעה.

— הנה שוב סערה עתידה לפקוד אותנו מחר — אמרה עגמומית והיא מורה על השמיים המתקדרים — דברים כה רבים מתרחשים בסערת ההרים שלנו... ומשראתה אותי עומד אבוד ומבלבל לשמע דבריה, נוכח דאגה זו שלא במקומה, ניגשה אלי קלות ובשרבוב אצבעות פרעה שער ראשי, ופניה עטופי החושך לחשו: — האינך רואה? האינך חש בה, בסערה? ואני חרדה משום־מה לרכבת... — סיימה בקול חסוד.

ואני, כולי עוצר חמדה אל מגעה ואל כזביה המתוקים, נשאתי מבט מקשיב, שואל למוצא־פיה.

— נלך אל ברדון, מזכיר הכפר — אמרה מתוך עזות־רוח חדשה — נלך אליו, ונסיה את אשר בלבנו. הוא ודאי יבין לנו.

לא מחיתי בפניה על לשון־רבים שנקטה, ומוקסם ותם פסעתי אתה אל הכטר המדליק אורותיו.

ברדון, המזכיר הפעיל, היה יושב כדרכו במרפסת בית המועצה, כשהוא מעשן את מקטרתו, מקטרת־הערב שלו; פולט לו ענני־עשן רבים ולבנים מתחת לשפם עבות, ונושא עיניו אל בהרת התכלת אשר נותרה בערית השמיים, לאחר שקיעת השמש. מחרישים התקרבו אליו, עד שעמדנו לפניו. הוא אף לא הביט בנו. בקול שקט, בלשון ברורה ואמיצה, החלה זיוה לספר את חששותינו, את מחשבותינו, נותנת עם זאת שהות ומקום לברדון להשלים בעצמו דברים שבין השוליים. כל אותה עת שדיברה אליו לא זע האיש ממקומו, שלו ומכונס היה מביט נכחו והעשן ניגר לו מתחת למקטרת הלוחשת. משהדמימה, שהה עת קלה, אחר הוציא את מקטרתו מפיו, ואמר בפשטות:

— ולמה אינכם ניגשים אפוא אל מנהל־התחנה הזקן, אל מר ארדיטי עצמו, ומבקשים ממנו פתרונים לחרדתכם הגדולה.

זיוה לא התבלבלה ולא נסוגה. ובאותם עוז וחציפות־פנים שגאו בה היום אמרה לו: — כבר אמרנו ללכת אל המנהל הקשיש, וכבר לנו שעת ערב מאוחרת לשיחה עמו. אלא שאמרנו לעצמנו: ברדון איש־חיל הוא, מזכיר רב־פעלים, וענייני הכפר קרובים ללבו. ודאי גם בלבו חרדה שמורה לרכבת האקספרס הדוהרת, שהרי כל הכפר חרד לה, ויום־יום אחר היעלמותה של הרכבת הוא שרוי עצב ונכא־רוח. וסופה זו הבאה עלינו במהירות ודאי מגבירה את העצב שבלבו. שמא יבוא הוא עמנו, יבוא אל ארדיטי הזקן, שפלא עצמו בבית התחנה, ויחד עמנו יאמר את אשר בלבו, בטרם נסתובב מחר, אובדי־עצות וחסרי־אונים, והרוחות רועדות בכפר. היא כילתה את משא העזות שלה ושיפלה ידיה על לוח לבבה. וברדון לא כעס ולא

ועם, לא מזה ולא התריס, אף נפתע דומה לא היה. אלא לפתע־פתאום קם ממקומו ושיבב תקוה סמוי ניצת בעיניו הפשוטות, והוא ניגש אל זיוה, לחץ שתי כתפיה ביד חזקה ומבינה:

— והרי שאבוא... — ושהה וחיזק את דבריו — ודאי שאבוא...

ד. זדון

בשעה היעודה ירדנו שלשתנו בשביל הלכן לעבור בכפר שנתכנס כבר בתוך בתיו. אָדִי ערפל דק היו גולשים רפויים ולחים מפסגות ההרים. מסכי עננים שטים העימו חליפות את אור הירח הקר והנוצץ שהיה שפוך על כל הסביבה. ברדון היה צועד ראשון, נמוך־קומה ורחב־גֶרֶם, פוסע אמיצות כדרכו, ועיניו הפשוטות מביטות נכחו מתוך מחשבות המעשים שעודו עתיד לעשותם. בעקבותיו, רשולה מעט, הולכת זיוה, ורגליה האמיצות הקלות עוצרות במרוצת המשובה שתקפה אותה במורד השביל. ואני נגרר אחרי שניהם, וקורי שינה סמויים וקרים לופפים את עיני העצומות־הרדומות למחצה.

לילה של ערב סערה.

כידודים של קור מפליא פולחים כפעם בפעם את חלל האוויר הרוטט. ואני מצמצם את כתפי ועיני כבושות באבני השביל הגדולות, המופרות, מדלג לי עליהן ברגל כושלת.

בית התחנה חשוך כולו, ואנו נעמדים ליד דלת הברזל הגדולה, תוהים רגע כמבקשים להבהיר לעצמנו אם אמנם רשאים אנו להקיש עליה בדממת הלילה. ברדון מחליק ביד בוהה על שני המסוטים הרטובים מטל, שמנהל־התחנה ארדיטי החזירם למצבם הקודם. אחר נשא עיניו בשאלה אל זיוה העומדת דומם. זו הזדרזה להימלך בדעתה, פשטה יד לבנה ודקה ודפקה חרש בדלת. התחנה נשארה בשלוותה, זיוה שנתה ושילשה את דפיקותיה, עד שנשמע רחש סתום מתוך הבית, ועלה קול צעדיו הנגררים של ארדיטי.

— מי הוא זה? — נשאלה שאלה חרדה.

— אנחנו — נחפזה זיוה לענות בנועם צרידות קולה — מהר פתח!

ארדיטי פתח את הדלת, כשהוא אוחז בידו פנס־כיס קטן ומאיר בו ברעד על פנינו. משראה את פניו של ברדון, התעורר מעט והימהם כמשתאה.

— או...או... ברדון — התנצל בקול מעוך כמי שאשם לפנינו — שעת לילה מאוחרת היא ואני אף לא ציפיתי... שהרי מעולם לא פקדו... עם ערב...

ברדון לבש גבורה רבה נוכח מבוכתו של המנהל הזקן, פשט את ידו הרחבה מעשה־חירות ותפש בזרועו של ארדיטי, ניענעה דרך ידידות ונכנס לתחנה, כשזיוה פוסעת אחריו. משהבחין ארדיטי בי — בעוזרו הנאמן — קדרו פניו, אך לא אמר לי מלה, ששתיקה גזורה בינינו; לפי שהשעמום והחזרה קיפחו כל דברים שאפשר לומר, כי חזקה עלינו שאמרנו זה לזה כל שאפשר להגיד בעניינה של עבודה דלה

וקטנה זו שהיינו עושים בצוות בשביל מסילת-הברזל, ודברים אחרים ודאי שלא היו לנו לאמרם.

מגוחך היה ארדיטי בסות-לילה קצרה ומרופטת זו שלבש. גבו הכפוף היה בולט מבעד לכותנתו הדקה, ורגליו הלבנות נראו בעירומן. עיניו עדיין היו מקושרות שינה, אדומות ודומעות. בידיים רועדות הדליק את מנורת-הנפט הגדולה שליד מיטתו, ויותר משהעלה אור העלה צללים בחדר הגדול. לפתע נתגלה בכל זיקנתו המכבידה. ברדון תפס מיד מקום ליד שולחן-הכתיבה הגדול, מקומו של מנהל התחנה. זיוה העמידה כסא אל מול המיטה כשהיא יושבת עליו בצמצום, ואני נשארתי עומד ליד הדלת, נשען בגבי אל הקיר העבה. משכילה ארדיטי את מעשה ההדלקה התישב על מיטתו, כשהוא לופת את רגליו היחפות מפני הצינה הדקה שנתרגשה עליו בעטיו של ביקור לילי זה. עיניו הגדולות בתמהונן תבעו פתיחה. ברדון סקר את החדר במבט בוחן, ואחר משך לו מתוך נימה של חסד:

— וחשמל אין בתחנה?

— אין — הזדרו ארדיטי לענות — דומה שחברת-הרכבות אינה נוטה להוציא ממונה על תחנה גידחה ונשכחת זו.

זיוה וברדון החליפו ביניהם מבט של הבנה שמחה, וברדון ניענע בראשו לארדיטי כמאשר לו את דבריו. אחר החל משחק באצבעותיו בכלום שעל השולחן. איש לא פצה פה, וארדיטי עודד נתון בתמהוננו. משארכה השתיקה, שאל בקול רפה:

— באיזה ענין באתם?

— בענין הרכבת — מיהרה זיוה לענות — הרכבת המהירה... כמובן... — וקולה נחנק.

עננה ירדה על פניו של ארדיטי. ברדון סילסל בשפמו העבות מתוך עצבנות, אחר צימצם את עיניו הקטנות במבט של מרחקים, פנה אל ארדיטי ואמר ברורות:

— תמהים היינו, ארדיטי, ולפיכך אף באנו בשעה מאוחרת זו, האם עשוי אותו דגל אדום שבידו של עוזרך המסור לקדם פני סכנה העלולה להתרגש אי-פעם על רכבת-הערב.

— הדגל האדום? — תמה ארדיטי.

— הדגל האדום! ודאי — קראה זיוה בעיניים נוצצות — הדגל האדום המקופל כאבן שאין לה הופכים.

נבהל תר ארדיטי אחרי בעיניו, וכיון שמצאני נחבא בצללים ליד הדלת, החזיר ראשו לאטו אל ברדון. מרוב השתוממות לא ידע את נפשו.

המוזכיר טרח לפרש דברים לאשורם:

— וכי אינך סבור שאסון עלול לבוא גם על הרכבת הדוהרת?

פניו של ארדיטי חוורו.

— והרי זו דוהרת במלוא מרוצתה — המשיך ברדון בקול לחש את רעיונותיה המופלאים של זיוה — ולא יהיה בכוחו של הדגל האדום לעצור בה בשעת סכנה

אפשרית. ויש בזה משום הפקרות לגבי הנוסעים החביבים שלנו, הבטוחים בקרו-
נותיהם ובדרכיהם, בעוד שלמעשה הם עשויים להידרדר בכל יום אל המצוקים,
אף בלא שנוכל להזהירם.

ארדיטי חרד כולו, כי הרגיש שהדברים מובילים לעניינים מוזרים ואחרים; שברדון
משהה את הדברים, כדרכו המתונה, הוא הרכיז את ראשו שטוף-הצללים, הירהר
מעט, אחר ענה בפשטות:

— וכי בעבור זה הטרחת עצמך, ברדון? ואינך יודע? אין רכבות מתהפכות עוד
בימינו, אין. אין אסונות. הרכבת בטוחה בדרכיה הארוכות; גלגליה אצים יפה
על גבי הפסים החלקים, וכל אותו נפנוף דגלים אינו אלא מסורת עתיקה של
העבר הרחוק, נאמר: מעין טכס של ברכת-שלום, שהוא כשלעצמו מיותר, מיותר
בתכלית.

פניהם של ברדון וזיוה נתמלאו נהרה, והמוכיר חש למשוך את רעיונותיו בביטחה
גוברת והולכת:

— יפה אמרת, ארדיטי, יפה אמרת. מיותר, הכל מיותר, ואף אנחנו העומדים מן
הצד, המתבוננים; אף אנחנו מיותרים אנו, שהרי אין זו אלא תחנה נידחת... נוף
עובר... והכל אפוא כשורה. הרכבת חולפת לה זרה ורחוקה ואנחנו, בני כפר-הירים,
מפנים עצמנו מתוך התמדה ונאמנות של בערות לשעה טובה זו שהיום נחתם
באור אחרון כדי להתבונן ברכבת. אכן — רעד קולו של המוכיר המיושב בדעתו
— אכן הכל שפיר ותקין.

דומיה מתרידה השתררה בחדר. ארדיטי לא ידע מה יענה, שילב ידיו זו בזו מתוך
היראה, והשפיל עיניו. זיוה היתה אחוזה בחבלי הקסם. קפואה ישבה וראשה נתון
בין כפות ידיה כשעיניה הכחולות קרועות אל ברדון הדובר.

לפתע התנפל ברדון אל השולחן, פשט יד קצרה ואיתנה אל עבר ארדיטי, ושאל
בלחש זעקה שהשפיל לחנקה

— וכי העלית על דעתך, ארדיטי, על שום מה אנו נצמדים לאותה התבוננות
עקשנית מדי יום ביומו? למה אנו מחכים? למה אנו מצפים?

ארדיטי נאלם, ברדון הודקף, שילב ידיו על חזהו, ודמותו עטופת החושך הגתה
כמו לעצמה:

— והרי התשובה אחת ופשוטה — וכאן שהה מעט — לאסון...

— לאסון... — מלמלה זיוה לעצמה והיא זוהרת וענוגה.

— לאסון... — נענית אני מאצל המפתן, ועיני נצמדות אל ערפה הצח של זיוה.

— לאסון... — כפף מנהל-התחנה את ראשו השב, עד שהתעשת וחזר ותמה —
לאסון?!

— כן, ארדיטי — נענה המוכיר בהתלהבות הגוברת — והרי לא נותרו תקוות
אחרות; לא הותירו אנשי מסילת-הברזל הפבודים, ולכן נשארנו ממתנינים רק
לאסון גדול, לחורבנה השלם של רכבת-הערב אצל המצוקים שלנו. אסון שלא

יוכלו עוד לעבור עליו בשתיקה, שלא יוכלו להתעלם ממנו. אסון איום שיעשה אותנו מוקד של התענינות. והרים אלו שלנו הרי יפים הם לאסונות, מדרונות הסלעים... הוואדיות העמוקים... הדרך הפתלתלת... ולבסוף הגשר, הגשר הגדול הנטוי על תהומות...

דבריו של ארדיטי נחנקו בעצם ההתרגשות אשר הולידתם.
ארדיטי התפרפר.

— אך למה? — זעק בשקט — למה?

ברדון רכן אליו ואמר בקול לחש שהיהדו יפה בחדר הגדול.
— מבקשים אנחנו צער, ארדיטי יקר. כה גלמודים אנו, כה נידחים. עלילות העולם שכחנו. המלחמות הגדולות מעבר לימים פסחו עלינו, הניחוננו בצד. זה ימים רבים נמנע מאתנו צער, יגון אמיתי. והרי אסון כזה, על כל מוראיו ופחדיו, יעשיר אותנו, ירווה את נפשתינו הקהות, החוזרות מדי יום אל שממונו. הבכי, ארדיטי, הבכי שנבכה לגורלם של האומללים... וכי אינך יודע כוחו של יגון־אמת!
ארדיטי נבעת במקומו.

— והנסעים?... והאנשים עצמם?... תמה, קטן ואנושי.

המזכיר האמיץ שיסעו באותה נקודה.

— והרי אל האנשים האלה פנינו מועדות, אלה העוברים יום־יום סמוך לבתינו, אנשים זרים ממקומות רחוקים החולפים להם מול חיינו. ומה אנחנו מבקשים אם לא להכירם, לדעת אותם!

— אנשים חדשים — הוסיפה זיוה והיא מתלועעת בהתפעלותה — אנשים חדשים, ארדיטי, עולמות שלמים.

ושוב ירדה עלינו דממה. מנהל־התחנה העייף והיגע לפת את רגליו בחזקה. לרגע חיפש אותי — עוזרו הדומם — אך אני צימצמתי עצמי לחמוק מפניו בקימורי הדלת הגדולה. אז החזיר את עיניו האפורות אל ברדון, ונכנע שאל:

— ובכן?

שעתו הקשה של ברדון הגיעה. הוא קם ממקומו, ניגש אל החלון הגדול ופתחו לרווחה, כשכולנו עוקבים אחר תנועותיו הבוטחות. לילה בהיר נשפך לתוך החדר וקילוחי ערפל דקיק החלו מפוזים ונארגים סביבנו. הכפר כבר היה חשוך כולו; נצמד אל צלע ההר כסלעים ואבנים. דממה דקה היתה בחדר, מחוללת צינה חדשה. ברדון החל לדבר לאטו, כמו שלא ממין הענין:

— ושוב סערה גדולה הולכת וקרבה אלינו... ואנחנו נישאר גם מחר בודדים עם רעמי הרוחות בהרים...

ידיה של זיוה נתרשלו ונשמטו לצדדים מתוך הזדהות מלאה עם הדברים.
— מהיפה היא שעת סערה לאסונות — המשיך ברדון ופניו מוסבות אל החלון — מה־נוראה האימה בהידרדרותה של רכבת בשעת סופת־ההרים שלנו, ולפיכך מה־ גדולה תהיה האחריות אשר נקבל על עצמנו להציל מן המהפכה...

ופה נפנה אל ארדיטי, וחישי לחש לו בקול־חנונים, כממתיק סוד:
— הרי לא תצא מחר להחליף את המסוטים... תהיה זו טעות... והרכבת שלנו
מנופצת אל המדרונות... נתונה לתשועתנו...
סודו של המזכיר נגלה.

ארדיטי קפץ ממקומו כנשוך־נחש, זועם ותמה התפרץ בכל נפשו המופה והסולדת
כנגד ברדון השקט.

— כיצד? איך ייתכן, ברדון? איך? איך? — זעק בחימה סוררת.
ברי היה שהמנהל הזקן אינו עשוי לרדת לעומק כוונותיו המיוחדות של המזכיר
רבי־הפעלים, והוא החל סובב בחדר מתוך חרדה זו של טפשות שירדה עליו, נסער
בריחושו של חימה:

— הרי זה זדון — התריס כנגד ברדון וכנגד זיוה היושבת רפויה מצער — האם
אני הוא שאמיט שואה על האנשים הנוסעים להם שלווים ברכבת המהירה? אני
שכל ימי עבדתי כאן, שלא החסרתי אף יום אחד, ובנאמנות שלמה דאגתי לשלמותם
של הנוסעים.

וכאן שהה, כשהוא נושא אלינו מבט זר ועיניו נמלאות דם:

— לא! — מחה — לא!

ראשו של ברדון רכון היה מעט וחיוך קל של לעג שמוט לו בווית פיו. לשווא
היו עיניו התהוות של איש־התחנה משוטטות לחפש לו שותף לרעיונותיו האנושיים.
עיניה של זיוה היו מושפלות, כשהן מתקשרות והולכות דמעות על חלומות היגון
שאבדו, ואני, צנוע וטוב, הומה מחמדה אל זו היושבת וכתפיה מידלדלות.

לא נוח היה לארדיטי בשתיקה זו שאנו טומנים איש־איש במקומו, ומיד התנער אל
ברדון כזוכר ואמר לו בעיניים בורקות מתוך שמחה לאיד:

— האדון יגיע מחר, המפקח־הכללי על מסילות הברזל, האדון קנאות. שבכל יום
של סערה הוא פוקד את יתיר. יהיה בזה משום ענין מיוחד בשבילו, בהרפתקה
חדשה זו.

חלחלה אחזה בברדון ובזיוה לשמע הבשורה. כי המפקח־הכללי בחבל גזיב היה
ידוע בקפדנותו האדירה ובנאמנות ללא סייג לענייניה של מסילת־הברזל. ארדיטי
היה חרד לכל מוצא־פיו, ואין ספק שיסגירם אליו.

מיד קרב ברדון חרש אל ארדיטי הניצב איתן במקומו. הניח כפו על כתפו השמוטה,
לחץ אותה בכוח רב ובזעם של יאוש סמוי. אחר אמר לו בקול צלול וברור:

— וכי מבקשי הרפתקות אנחנו? בני ההרים אנחנו, ושממות אלו לנו הן, שארץ
אהובה היא זו, בנאמנות ארץ אהובה, ולפי שהיא אהובה, ולפי שאנחנו מבקשים
להיאחזו בה, ולא לנטשה, הרי אנו רוצים באותו יגון, באותו צער, באותה אחריות
אשר תפול על כתפינו הפרועות.

הוא כילה לדבר, מנורת־הנפט עששה כבר כולה והאור דעך והלך. שעה מאוחרת
היתה זו, ולמחר מזומן לנו יום של סערה. ארדיטי נשאר תמה במקומו, שמעולם

לא ראינו לא הוא ולא אנחנו את המזכיר בשברונו. זיזה קמה לאטה כמסרבת להיפרד מחדר הצללים, ובעזותה תלתה בארדיטי מבט מתחנן. פתחתי את הדלת לפניהם.

אל הלילה יצאנו שותקים, ועינינו מבקשות את השביל העולה אל הכפר. ברדון צעד קדימה במהירות בצעדיו המאוששים. זיזה ואני נותרנו מאחור, צועדים במתי-נות הנעורים. לפתע נפנית אליה, תפסתי בידה הקטנה והלוהטת, ולחשתי לה: — אהובה...

אך היא השתמטה ממני מתוך לאות שבערמתה הרבה, דוחה ענוגות: — לא עכשיו... לא עכשיו... הן עדיין לא עלה בידינו מאום. נכלם ליויתיה עוד כברת-דרך קטנה.

ה. האדון

הבוקר כבר עמד בסימנה של סערה צפונית אביכה שהיתה ממשמשת-וכאה כשהיא מידפקת רועמת אל חומת ההרים הגבוהה, זוממת לשטוף את הארץ ההררית. ציבורים-ציבורים של רוחות רעות עתירות-און היתה הסערה אוגרת בפאתי הרי הצפון מעוותי-הצורים לשעה של זעם. לפרקים היה נחשול של רוחות פורץ את ההסגר, ובשעט נצחון היה שוצף בפפר בנהמה מחרידה, כשהוא כונס עדרים של קרעי-עננים משולחים וטורדם אל עבר אופק הדרום האפור, הנעלם. החמה השכוחה היתה מבקעת אלינו מבעד למסכי הרקיע המתקדר. רדופה וסעורה נלחמה ביאוושה על קורטוב האור הכחלחל-העמום שהיה רוטט על פני הארץ, אף שניכר היה שסופה להניח ליום-סגריר זה שיגבר ויחשך, ובלאותה לא תעמוד בפני הרוחות המסתוללות.

מאז השחר יושבים ארדיטי ואני על ספסלי-העץ הגדול שברחבת התחנה וממתינים, שותקים כרגיל, למפקח-הכללי, האדון קנאות. פרושים זה מזה כדרכנו וכנוסים בתוך עצמנו היינו מאזינים אל בדל הפח של גג התחנה שהיה מתחבט בזעף לכל רוח קלה, מבקש לו לשווא מנוס אל השתוללות הרוחות. עיני היו דלוקות בשל ענני האבק הנישא וגרוני צרוב ודווי כולו, אך לא זעתי ממקומי; רשול נחתי על הספסל וראשי כבוש בתוך צווארונו המוגבה של מעילי המרוטט; מתבונן לי הוזה בערימות העלים היבשים הקמוטים, הנערמים ברחבת התחנה.

ארדיטי נרגש היה עד מאד. ניכר שרצה להחליף עמי דברים, אך לפי שכבר אמרנו זה לזה כל שאפשר לומר כבש דבריו בלבבו. מתוך חרדה עמוקה היה מצפה לאדון קנאות כשהוא סובב צנום וכפוף ברחבה, מאהיל בידו על מצחו חרוש-הקמטים, והוא מאמץ את עיניו הבווערות לראות האם קרבים פעמיו המיוחלים של המפקח הכללי. עד שלבסוף, בשעות הבוקר המאוחרות, נראה מרחוק, לאורך המסילה המתערפלת באבק, כתם אדום שנע במהירות, כשהוא חוזר ונעלם בעיקולי ההרים. פיניו של ארדיטי לבשו חרדה עצומה והוא פסע הלוך ושוב ברחבה הקטנה, מסנן לעצמו בהתרגשות:

— הרי הוא בא... הרי הוא בא... סוף כל סוף — ומיד נשא אלי את פניו העגומים, הנפחדים.

הזדקפתי לאטי ממקומי, באגרופי מחיתי את עיני הדומעות ופסעתי במתינות אל שפת הרחבה, אך לא עניתיו דבר.

המפקח־הכללי האדון קנאות הרי הוא דמות ידועה ומקובלת ביותר. שנים רבות למאד משמש הוא בתפקידו זה, וכל אדם ידע עליו מיום שעמד על דעתו. לפיכך היה מוחזק בעיני הרבים כלי־כול, אף כי נמצאו שכפרו בו. יודע היה את מלאכתו על בוריה ודבר לא נעלם מעיניו החודרות, שפן רודה היה ביד רמה וחזקה, אף שלא היה נגלה הרבה לבריות. נוהג היה בקפדנות ובכבוד כאחד, וגם לפחות שבפחותים היה פונה בלשון־נסתר, אך בשעת הצורך לא היה מונע עצמו לחרף ולגדף גדולים וקטנים, והקפדתו על הסדר והנוהג היתה למשל, שמידותיו, כך היו אומרים, מידות צדק הן.

את כפר יתיר ממעט היה לפקוד, שהרי נידח הוא ביותר. והגם שחיבה מרובה וסמויה היה מושך לארדיטי הזקן, הרי אף בביקוריו הנדירים והקצרים בשעות סערה לא היה מוצא דברים לומר לו, שהעניינים מועטים, ידועים ויגעים, לפיכך היה נוהג לנמנם ליד השולחן הגדול כל עת ביקורו, כשארדיטי ואני יושבים דמומים לפניו. שזו דרכו של האדון, שכל־כך עירני, פעלתני ומסור הוא בדרכים של מסילת־הברזל, משהוא מזדמן ליד שולחן ובני־אדם לפניו מיד נופלת עליו תרדימה של עייפות כבדה...

הקרונית האדומה והקטנה היתה הולכת וכולמת את דהרתה בהתקרבה אל התחנה. בדיוק מפליא עצר המפקח־הכללי עצמו על־ידינו. ביד זריזה כיבה את המנוע וירד בפסיעות קלות, מכורבל במעיל רחב על מידותיו, מגבעת גדולה ומשונה היתה לראשו הפחוס מעט, הנתמך איתן בגוף גוף ועגלגל. צח ואדום פשט את שתי ידיו לשלום, ובעוד ארדיטי ואני רוכנים מתוך הכנעה שבהתלהבות ליטול את ידיו הקטנות והעבות, היה הלה ממלמל לעצמו בקול עבה ומשונה, כשהוא מגלגל לעומתנו בעיניו הלחלחות :

— הרי זה יום סגריר, הרי זה יום של רוחות... טפו, איזו תחנה נידחת... איזה מרחק.

אחר משך לפתע ידיו מאתנו ובצעדים קטנים ומדלגים פסע אל עבר התחנה כששרוולי מעילו הגדול מתבדרים ברוח, ואנחנו פוסעים בעקבותיו בענוה.

ביד רועדת הגיף ארדיטי את הדלת מאחרינו, כשהוא תולה עיניים כלות במפקח שהטיל עצמו כמו שהוא במעילו הגדול על הכסא הרחב שלפני השולחן. ועד שארדיטי מביא בהתרגשות את ספר־התחנה הגדול והעבה, הוציא האדון מכיסו מקסרת שחורה ומעוכה; הצית אותה בעמל רב, כשהוא נושם ונושף בנחיריו הענקיים. אחר, משהצליח לפלוט מפיו כמה ענני עשן סמיך ומסרית, וריח הקטורת עלה באפו וערב לו, השאיר את המקסרת כבויה כמו פיו והחל לעיין, וכבר הוא

מנומנם למחצה, בספר־התחנה, מדפדף לאטו בדפים הגדולים. ארדיטי לא גרע עין ממנו. קשוב ומתוח ישב בקפידה על מיטת הברזל הצרה שלו, כמחכה ביום־דין. עד־מהרה נתיגע האדון קנאות ממלאכת הבקורת; דחה את היומן מלפניו, נתרווח כליל בכסאו, חיך אלינו חיוך של רצון וזימן עצמו לחטוף את שנתו הקלה. אט־אט נתרפו שמורותיו ונפלו על עיניו הזוגיות, קמטי פניו השמנים הלכו ונשתפלו מתוך אותה עייפות עמוקה. ידו הרכה הפשוטה לפנים החלה לצנוח ברפיון מדכא על כרסו הקטנה.

השקט כבד בחדר. לפרקים היו החלונות רועדים מחמת הרוחות שבחוץ, ופח גג התחנה בשמע מידפק מרחוק. נשימותיו הכבדות של האדון עלו קצובות בחדר, וארדיטי ואני היינו כולאים את נשימת אפינו שלא להפריע את דומית שנתו. אף שכל אותה שעה היה ארדיטי מבקש לומר דברים העצורים אצלו, לא העז לפצות פה. חרישית כוסס את אצבעותיו, כשהוא בולם עצמו מתוך אותה משמעת שהוא חייב בה.

יצאה שעה קלה ותזווה חלה בדמות הישנה, והאדון החל להתנער משנתו. הוא קרע את עיניו הלאות, הכבדות; העבירן על פני החדר, אחר החזירן אל ארדיטי, שהיה יושב שקט ופיו פעור בצפיה, ושאל מתוך אדנותו, אדנות החסד:

— ובכן... מר... אר... דיטי...

ומיד שב לעצום את עיניו, לפי שידע שאין לארדיטי מה להשיב. אך ארדיטי הגניב אלי עיניים מבוהלות, אחר אזר עוז ובפנים משולהבים התפרץ וקרא:

— האדון... האדון המפקח! מתנכלים לרכבת האקספרס, לרכבת המהירה... אתמול עם ערב... מחשבת־זדון...

כאן גאלם הזקן מתוך אנקה סמויה. ניכר שרבה היתה סערת רוחו. הגוש הדומם על הכסא לא זע. ברי היה שצורת דיבור רגשנית זו אינה לרוחו. בעוד עיניו עצומות הרים האדון יד לאַה כמבקש לעצור בו.

— מה אירע לו, מר ארדיטי? — אמר בכבדות — מה אירע לו שאינו יכול לנקוט לשון מתונה של בני־אדם?

ארדיטי בלע את רוקו, התקין עצמו, ואחר אמר בלחישה חפוזה:

— מזימה מתרקמת בכפר יתיר, אפשר וכבר שנים רבות היא נארגת כאן. אנשי הכפר מבקשים אסון... מבקשים צער... אותו הצער שלא ניתן להם עם המלחמות שמעבר ליס. עוזבים ומשועממים הם, ולכן הם זוממים להפוך את רכבת האקספרס, את הרכבת המהירה היפה שלנו!

דממה נפלה בחדר. האדון קנאות הרים לאטו את ראשו הכבד, וכשהוא מטה בכבדות את אזנו המסורבלת שאל בקולו הרהוט, כמבקש לישוב את הדברים החדשים:

— להפוך? מר אר... די... טי...?

— כן, כן — נענה הלה ביקוד — להרוס!

האדון הסמיך את גופו המשונה קדימה.

— להרוס? מר אר... די... טי... — הוסיף לחקור בקולו המתנגן בלאות, וענין כלשהו מקלח אל עיניו הכהות.

— אמנם כן — נענה הזקן נלהב, מתוך אישור מוחלט — מבקשים הם לדרדרה במקום ששם הגשר הגדול. ממני, ממני — הכה באגרופיו המצומקים על חזהו — ממני הם דורשים שלא אצא עם ערב להחליף את המסוטים.

האדון עצם את עיניו הבוכיות ושיקע עצמו בתנומתו הכבדה. שמת ראשו על תזהו ופיו פשוט באנחה. לפתע נבקעה מתוכו בת־שחוק קלה שנשתפכה על פיו המגושם. פשט ידו והציבה על השולחן צורך משען, אחר הניח עליה ראשו היגע, פקח שתי עיניים זולגניות, הישירן אל ארדיטי הממתין בהערצה, ובקול צרוד הפטיר:

— והרי אלה דברים נאים... מר אר... די... טי, והרי אלה דברים יפים... מה־רב הזמן שאני כלה וממתין לשמוע דברים משובחים כאלה...

ארדיטי לא ידע נפשו מרוב תמהון. עיניו האפורות הבריקו במאמץ.

— נאים?... — רחשו שפתיו.

— ודאי — נענה הלה באטיות, כשהוא בוחן את ארדיטי באישונו החתומים — וכי תמיהה יש בדבר? גאווה־נית זו שועטת מצוחצחת לאורך המסילה; וכאן רק כפר בודד ונידה, חשוב כסלעים לבנים שבדרך...

ארדיטי חישב להתמוטט.

המפקח היה חוזר ומעכל את הרעיון בתוך עצמותו האדירה. אחר הפטיר לעצמו בקול הוזה:

— רעיון נכון... רעיון גדול... — ומיד נעץ בי את מבטו הבוחן — וכי הוא, אישי הצעיר, ההוגה הגדול?

חייכתי אליו חיוך של ענוה, עד שבת־שחוק מאוסה עלתה על שפתי. אך האדון הבינני כראוי. באצבעו השמנה הקצרה הורה עלי:

— לגדולות נוצר... לגדולות...

השפלתי את עיני בקורת־רוח מרובה, אחר הגנבתי מבט אל ארדיטי שעודו נסער כולו, שמתוך ריגשה זו של יאוש שירדה עליו מילמל בקול מעוד, מתוך התרגשות הולכת וגוברת:

— ואני אמרתי לספר לו... הוא המפקח הכללי... הוא כל־יכול... הוא שמקפיד על כל דבר, שהוא לבדו הוא... והאמונה בו גדלה מיום ליום...

יגיעתו של האדון קנאות גאתה למשמע שבחיו המרובים. התכרבל והצטמצם במעילו הגדול, הוריד ראשו לבין כתפיו, וסר וזעף שיסע את ארדיטי בזמירותו:

— יניח לי אפוא הפעם בטובו... יניח לי בחסדו...

ומיד חזר והשתקע בשנתו החטופה. ושוב היתה דממה בחדר, וארדיטי ואני עוקבים אחר אדוננו בדאגה. עד שלבסוף הציץ הלה בשעון־ידו הגדול, ומיד קרע את שמורות עיניו הגדולות וזימן עצמו להתעוררות, שעסקיו מרובים ומלאים את העולם.

משהבחין בפניו הנפתחים והנוזפים של מנהל־התחנה הזקן, נטה אליו חסד וחייך לו חיוך של אהדה לאה וגלויה, עד שארדיטי רטט כולו מהמית תודה על גילוי זה של חיבה, ומיד הזדרו, עקשני ומזור, לגלות ברעדה את אשר עוד בלבבו:

— והחובה הגדולה, האדון? וחובת היומיום שלי?

האדון הזדקף ממקומו, ניער את קורי השינה האחרונים מעיניו המצועפות, פסע אל הזקן שהתרומם מיד לכבודו, ניער את קורי השינה האחרונים מעיניו המצועפות, פשט יד מגושמת וקלט כפתור שהוי שבמעיל המרופט, מעיל־השרד של ארדיטי, וכשהוא מושכו אליו בכוח החל ללחש לו דברים ראשונים, בעוד ארדיטי ממעט דרך־הכנעה את קומתו הנוקפה:

— וכי מה עלתה על דעתו להזכיר את החובה הגדולה? וכי אינו רואה שבאפרוריות החזרה הפכה זו מכבר יגיעה רבה, ואף שהוא מסור ונאמן, עשוי הוא למצוא עצמו באחד הימים הזכים גוסס ליד פתח התחנה, ואין איש עמו, אין איש, ורכבת מהירה זו תחלוף לה על פני עיניו הכבויות, ולא תחון אותו אף במבט אחד של רחמים, והרי יום־יום התקין לה את דרכה... שמר והגן עליה...

ארדיטי הפס ביד רועדת בשערותיו המתולתלות והחליק עליהן ברפיון, שתיקה חנוקה היתה באוויר עד שלפתע לבשו פני האדון קנאות סבר המור, והוא נפנה אל הדלת ופתחה לרווחה, החדר נתמלא רוחות טירוף עזות, בחוץ כבר השתוללה הסערה בכל זעמה, אכן, יום קשה ומוגיע עדיין מזומן לנו, הנחתי זרועי על פני לשמרם מפני הסופה; ארדיטי התנווד ברוח, רק האדון עמד דימם ומוצק אל מול הרוחות כשהוא מתבונן בתגיגיות שמחה על הרחבה, לפתע נפנה אל ארדיטי ואמר לו בקול רם, עם שקולו נישא ואובד ברוח:

— הרי זו סערה גדולה... בחיי! ומבעד למעטה הערפל הסמיך האחריות הופכת תמיד גורל מופלא... היום עם ערב, אחוש לכאן מיד! היום עם ערב, ארדיטי החביב!

ובמהירות מפליאה הפס בידו של ארדיטי, טילטלה בלבביות, רמז כלפי רמיזה של רצון והפליג לו אל הסערה, לעבר הקרונית הקטנה, כשמעילו נישא כשובל ארוך אחריו, מופה ברוח ובערפל אך מתמיד ללכת אחר בעליו הנמרץ, בזריזותו הרבה ירד האדון אל הרכב, התניע ביד בטוחה, ובתוך שניות ספורות נתעלם בעיקול ההר.

את הדלת סגרתי בהתאמצות מרובה, ארדיטי עמד עודו קופא על מקומו, כבול בכבלי דבקותו ואמונתו באדון, נשאתי עיני אל הכסא הפנוי, הכסא הגדול ליד השולחן, וחמדתי, בזהירות חמקתי והגעתי אל השולחן, שולחנו של מנהל־התחנה, וישבתי מתוך כפיפות על הכסא שעדיין עמד בו חום גופו של האדון הסוער, לאטי נתרווחתי עליו ופשטתי שתי רגלי לפנים מתוך אותה חירות שבהפקר, ציגה היתה בגופי, ושני נקשו זו לזו, קירבתי את הכסא לשולחן בלאט בשל קורטוב חום שלא נמצא לי.

ארדיטי התבונן בי ובמעשי מתוך צער שקט, מבקש היה להסיח עמי, ואפשר אף

אני רציתי לומר לו מילה, אלא שחזקה עלינו שכבר אמרנו זה לזה כל מה שאפשר לומר, שהעניינים מועטים והדברים חוזרים על עצמם מתוך חרדה אילמת. התמודדתי בתוך כסאי. עצמתי את עיני המתבוננות; שמטתי ראשי על הזוי, כיביתי את רצונותי. לא יצאה שעה קלה וכבר התנמנמתי לקול המית הסערה המתגלגלת בהרים.

ו. יגון

מכורבלים במעילים גדולים כבר ירדו ראשוני הילדים שפילו שיעוריהם אל באר הכפר. בעמל רב הצליחה הגברת שרירא לפתוח את תריס חלונה הנשקף אל הגשר הגדול, והרוחות היו מפילות את כסאות־הקש הקלים שהציבה במרפסתה. עד לשעה שש היו שאר כל החלונות הנשקפים אל המסילה פתוחים וראשים עטופים היו מציצים מהם. חבורת הנערים והנערות הגיעה בשעתה היעודה, ודרדישי כבר התישב במקומו. בשעה שש ועשר דקות נסתיימה ישיבתה של מועצת הכפר והדלת נפרצה בחבטה וברדון יצא ראשון בחפזה החוצה. קשה, קשה היתה דרכו של פרנסי הפורם במעלה הגבעה, והסוס העיף חתר אל מול הסערה המשתוללת, עד שנעצר נטוע בסיבוב האחרון. מבעד לערפל אפשר היה להבחין בחמשת הפועלים העובדים בבנין הסכר הגדול כשהם מתנהלים לאטם. חלוננו של אהודי החולה נפתח־נחבט בקול אל קיר הבית. כבר ירד משולם היתום ברגליים יחפות אל הגשר הגדול והניח את גרוטת הברזל שלו על פסי הרכבת הנוצצים. גערתה של דודתו, המאחרת תמיד, נבלעה ברוח.

הכל כבר היו במקומותיהם, הכל כבר היו ממתנינם. מחוגי השעון נעו בעצלתיים אל שעת יציאתו המסורתית של ארדיטי. כבר זיוה דולגת במהירות אלי, שמלה דקה עליה והיא רועדת מן הצינה. שני המסוטים עזים במצבם הישן, ארדיטי עדיין איננו, והמיה עצורה עולה מן הכפר הרוחש אדם. כל המבטים נצמדים אל הרחבה שהיתה כמיותמת וריקה. הכל נושאים עיניים רוגשות אל שני המסוטים קפואי הפלדה. החמה הטרודה בעננים השטים הציפה את ההר כולו בווהר אדום. מעבר לסערה, מעבר לרוחות, מעבר לנחשולים מתרחשת שקיעה שקטה ורחוקה. האור שפוף על פניה של זיוה, בכף־ידה היא מאהילה על מצחה כשהיא נושאת מבטה אל הכפר ההומה.

ארדיטי לא יצא היום! ארדיטי לא יצא היום! מתרוננת רינה חדשה מבעד למעבה הערפל שפרק כל אחריות. שש עשרים־וחמש. כלה ונחרצה.

זיוה חשה נלהבת אל הדגל האדום שהיה זרוק כדרכו על הארץ, פרמה במהירות את קישוריו ופרשה אותו. עיניו היו מבקשות את ארדיטי, אך הדממה שכנה על בית התחנה. צפירת הרכבת נשמעה מרחוק מתגלגלת בהרים כאילו לא אלינו היא מתעדת לבוא. זיוה נתנה בידי את הדגל האדום, ומיד הודרתי לשמוט את הישן ובשתי ידי אחזתי בדגל החדש ונופפתי בו לעבר אנשי הכפר. רחש של רצון עלה

מעם הצופים הקבועים, אבל איש לא זע ממקומו. רק העיניים זרחו מבעד לסערה, שלא לאבד אף פרט קטן מפסי המסילה הבהקים, השטוחים על גבי הגשר הגדול. השמיים התקדרו לפתע כמו ויתרו על שעת השקיעה. החושך הקרב ובא, וערפל השמיים הצונח בלי הפוגה, רוה ולת, השרו את תוגת רגעי האור האחרונים. קולה של הרכבת נשמע והלך, סואן ושוצף מן ההרים הסמוכים, וההדים נמסכו ונבלעו בתוך האדים החותלים אותנו. שלא כדרכי אני עולה על אבן גדולה, ובכל כוחותי מרים את הדגל האדום לאות הסכנה.

באחת בוקע הקטר את מסך הערפל, כשהוא מקיף בדהרתו את העיקול האחרון. הישיר הילוכו אלינו, מפה קצובות על הפסים הנוצצים והלחים, שועט רב־אונים ואחריו, צייתנים, דבוקים הקרונות. שתי אלומות של אור קלוש נזרקות מפנסיו המאירים של הקטר, כשהן מחפשות בביטחה את דרכן הקבועה. הדמדומים יפים להן, ראשה של זיוה נטוי, עיניה קרועות ובת־צחוק שקפאה שפוכה על פניה. הדגל האדום מבקש להיקרע מעצמת הרוח.

נהג־הקטר המשועמם הבחין בי, ואין הוא מוכן להבין מה אירע פתאום. הוא מזדרז לצפור במחאה כנגדי אך אני מנפנף עקשנית בדגל האדום — סתום בתשובתי, זר ורחוק. השמש שבקעה מסגור ענניה זוהרת על שמשת הקטר. פניו המבוהלים של נהג הקטר רכונים אלי והוא סוטה ממהלכו, עובר ביעף על פני כשהוא נכנס בקול נקישה חדשה וטמירה אל המסילה של כפר יתיר, אל המסילה הקטנה שלנו. קול הגלגלים זר על פני המסילה התלודה, אך הקרונות מקשיבים עוברים בזה אחר זה אל המסילה העזובה טלולת האזוב, והנקישה האימתנית נשנית וחוזרת, נשנית וחוזרת. צעקת פריצות של חדוה מפרפרת וחונקת. — אלינו! אלינו! אלינו! הם באים, אל פסי המסילה שלנו! — אך הללו קצרים, קטנים מלשאת את הפשע הגדול שירד עליהם בדמותה של רכבת מהירה זו, וסופם המסומן בפיגום של קורות קרב והולך אל מול הקטר הדוהר, המבקש לשווא לבלום את דהרתו המטורפת. וכשהוא מתקרב לשם ביאושו המהיר, בחרטומו רב־הכוח, הוא מנגח לשבבים את המחסום האחרון שביקש לעצור בו, וכשחזר אבדנו הוא יורד מתנווד מן הפסים. אופניו הגדולים, הממורטים, הקצובים הנאמנים יורדים אחד־אחד מן המסילה. הוא מאבד את שיווי־משקלו וצונח במהירות אל פי התהום עבת הערפל.

אנשי הכפר ניצבים כולם על רגליהם, ידיהם שלוחות אל הרכבת האובדת לעיניהם, והם צוחים וזועקים כמטורפים. אבל אין מנוס לה לרכבת, כי הקרונות כולם אחוים זה בזה לבל יינתקו, גורל אחד לכולם. בזה אחר זה הם יורדים מן הפסים, מכים זה את זה, מתגעשים זה על זה, משתברים, נהרסים, משתנים, מתלקחים וחרבים. והכל אל המצוקים שלנו, אל סלעי הגרנית ועומי המדרון של בתינו הקטנים, העלובים. וכבר רעש המנועים הנהרסים נמוג, ודממה דקה נישאת עם ערימות הערפל השט אט לעבר ערבית חדשה.

בני הכפר דוהרים במורד, לפתע־פתאום הגיחו מהוריהם ונתגלו מכל הזוויות. בחפזה מבוהלת הם מקפצים אל עבר הגיא, זריזים למעשים חדשים. דמויות ראשונות מנוסעי הרכבת יוצאות מן הקרון האחרון הנטוי על שפת הוואדי, אבודות וכואבות הן מבקשות ישע, וכבר אנשי הכפר הראשונים מגיעים אליהם אל הלל, נוטלים ומרגיעים אותם, ועם הדמדומים היורדים הם אוספים את המופים תחת כנפיהם. לילה שחור עולה ממרגלות ההרים, ואבוקות ראשונות נישאות למענו בכפר המתעורר.

זיוה עודה עומדת לירי. הדגל האדום שמוט בכפי ואני מביט אליה בכליון־הנפש. חזרת ומפרכסת היא ניצבת, המומה מול האסון החי. אני פושט ידי אליה ומרגיעה בבתי־שחוק קלה.

— הרי, חביבה...

אך היא מביטה אלי כזרה, שפתייה רוחשות בלא קול, היא פוכרת ידיה ביאוש ומיד נמלטת לה קלת־רגל אל עבר הוואדי הרוחש אדם.

לאטי גרתי רגלי אל התחנה החשוכה, ומשֶׁהגעתי אל פתחה נכנסתי אליה ירא מעט. את הדגלים הפרושים שמטתי ליד הסף, וחרש־חרש הגפתי את דלת הברזל הגדולה. ארדיטי היה יושב במקומו אצל השולחן הגדול, עיניו האפורות רווחות בחוריהן, ראשו שחוח ונתמך בכִּי־ידו. גרתי את הארגו השבור ממקומו והעמדתי ניצב לפני השולחן. ארדיטי לא הביט בי ובמעשי.

ארכה, ארכה הדממה. זו עת רבה היתה רק דממה בינינו, רק שתיקה חסרת־אונים, שתיקת רוע המעשים. אבל עכשיו כבדה השתיקה עד למאד, עד למחנק. בקול דחוק הפרתיה:

— הכל נרתמים אל משא הצער החדש... רוננים אל האחריות הכבדה... יום מופלא וחדש ירד עלינו, ארדיטי... לעולם לא נשכה מה שעשית בשבילנו...

כתפיו הצנומות של מנהל־התחנה רתתו מתוך עווית האימה, הוא נשא אלי את עיניו הקמות עד להדאיב.

— האדון — נתרגשו הדברים בלחש בפיו — האדון המפקח... האם יגיע? האם יבוא לפקוד אותנו?

— ודאי שייגיע — עניתי לוחט — הרי בכל מקום של צער שם הוא. ובמפתחותיו הגדולים הוא פותח את שערי הרחמים והאהבה. את הכל יתן תחת חסותו הנבונה... המדויקת... העייפה...

ארדיטי הטיל ראשו על השולחן. הזיקנה והמעשים כבדו עליו. ידו המיובלת נשמטה על השולחן, תלויה לה רפוייה לפניו. זהיר וחנף שלחתי ידי אליה, וברוך אחזתי בכפו.

ירח חוור עלה מן המזרחה. קולות ההמולה ממקום האסון, אצל הגשר הגדול, הדהדו רפים אך מתמידים. עת מרובה שהיתי עם המנהל הוקן של התחנה עד אשר עזבתי לנפשו והמקתי אל הליל הנרגע — אל מקום האסון.

ז. אהובה

סהרורי ומתנווד ירדתי אל הגיא, אל מקום האסון. בין חורבות הרכבת ההרוסה פסעתי ואני ניגף וכושל בין שברי העצים והקרונות ההפוכים. בעיניים כלות ביקשתי לשווא את זיוה. כל בני הכפר היו כאן, אחד לא נפקד. אבוקות בוערות ניתנו בידי ילדי הכפר, שהיו מהלכים רציניים ודרוכים בעקבות מולידיהם השוקדים בכל לבבם על מלאכת ההצלה. עמוסי־נפש אלו היו ממעטים בדיבורים ובצעקות ומגשימים את חובותיהם האנושיות בכובד־ראש ומתוך ארגון, משטר וסדר קפדניים. קבוצות־קבוצות וחבלים וכלי־עבודה בידיהם היו הללו עוסקים בעבודות הפיננזי בזריזות שלא נראתה בכפר זה ימים רבים. יחידים עדיין היו מכבים שריפות עשנות בשקים רטובים גדולים כשבני התשחורת הנלהבים מרימים בכל כוחותיהם את ההבדלות הדולקות על־מנת לסייע בכל מאורם, ולהטיל נהרה על פני העושים במלאכה. מפעם לפעם היתה זעקה מתמלטת מאחת הפינות החשוכות, וקולותיהם הכבדים הרוגעים של בני הכפר הסמוכים מתלווים אליה. באחד ממרכזי ההצלה, מקום שהיה קרון הפוך מעלה עשן, הבחנתי בדמותו החסונה של ברדון שהיה מנצח על המעשים בקור־רוח ובשום־שכל. ניפר היה שהדברים ידועים ושמורים בלבבו זו עת רבה.

נטלתי בידי מחצית הלפיד הבורע והחיליתי ליסוב בין הבריות, מגשש באפלה אחר זיוה. בני הכפר היו מפנים לי מקום דרך־כבוד, שאכן עלתה קרני היום הזה. עד שלבסוף, הרחק בהמשך לוואדי, ליד אחד הקירות הגבוהים, הבחנתי בה כשהיא רוכנת לבדה על פצוץ, גוסס אחד מנוסעי הרכבת. לפיד שהיה תקוע בין שתי אבנים היה מהבהב ומטיל צללים מרצדים על קלסתר־פניה החטוב. פיה התעקם בצער עמוק ועיניה הכחולות השקועות היו מצועפות בדמעות. בידה ליטפה את פניו החבושים של הגוסס כשהיא גומעת אל ישותה הצעירה במלוא ההתמסרות את הכאב ויגון המוות; כמהה לספוג את האסון הגדול לתוך נבכי נשמתה. שעה קלה עמדתי דומם מול הדמות הבודדה והלפיד דועך שמוט בידי, אך לבסוף התנערתי ממקומי בפרץ של חימה, ניגשתי אליה ותפסתי בכתפה. היא הסבה אלי עיניים וזהרות מדמעות ולחשה:

— הבט...

אך עיני שלי קרות היו ויבשות, וכעין זעם תקפני, ארוך וכובש. השלכתי את האבר־קה ממני והלאה, שלחתי שתי ידי אל פניה, אל צווארה, ותבעתי את נשיי.

— בואי עמי! — רעד קולי.

— עכשיו? — חרדה אלי כממאנת.

— בואי! — חזרתי עקשנית ואני תומך בה ואוחז ומקימה. היא הרפתה מן הפצוע ובא־ירצון נגררה אחרי. אך אני לא הרפיתי ממנה וביד איתנה ונלהבת משכתי בשביל הראשון למעלה, אל עבר ההר אפוד־החשכה.

בין הסלעים אנו נישאים קלי־רגל בדרכים ידועות. הלילה הצונן שכבר פרק את סערת היום טפח על פנינו, ושיחי הרוחם שטחו ריחותיהם לפנינו. מתנשמים ובהולים מעט דלגנו על הסלעים השחורים. סלעי הגרנית השפוכה, כאומרים להעפיל אל הפסגות המעוטרות בזיוו הענוג של הלילה, אל הרכסים המתעלמים אי־שם מעל ראשינו. אורות הכפר נעלמו זה כבר, והבדידות הזפה הציפתנו.

ליד עץ־זית עתיק עצרתי בי כשאני נוטלה בזרועותי כפרא. אספתי אלי את ראשה הקדוד ואני חש כל־כולי בצעירותה המתמרדת. כתפה הלבנה שנתערטלה העירה בי בולמוס של חמדה לא ידעתי. חיבתיה, כשאני מנשק כמטורף את צווארה, וממלמל ללא ספור את שמה הקצר. עיני התערפלו, ראשי הסתחרר, ואני צונח שוכח ומאושר, לוטף, מתעדן ומתמפר.

השקט חתל אותנו בקורי הלילה הקר. נחשקים שכבנו לרגלי העץ הנמוך, על האדמה השחורה לפופת השרשים, נכנפים בצל העבה. רגועה בתוך זרועותי גחה זו כשעיניה עצומות, והיא מרבה מחשבות. אחר פקחה אלי את עיניה, ליטסה את שערי בידה הרכה, כשהיא דוברת כזוכרת:

— האסון... האסון... מה־איום הוא...

ועיניה לבשו את גון הצער החדש.

שתקתי.

— ההרס... החורבן... ומאות ההרוגים — המשיכה במתינות — כל הלילה נעמול לאור האבוקות. אכן, אסון אמיתי.

צינה של רעד פירכסה בי. הרפיתי ממנה כמנסה להימלט ממבטה הכחול והחודר; אך היא העבירה את חלקת ידה הפשוטה על חזי, ולאטה הגתה לעצמה רעיון חדש: — והוא, מה נעשה בו?

— מי?

היא לא שמעה. כחולמת המשיכה לטוות מחשבות.

— הרי שנסגיר אותו... הוא לא יוכל עוד להתהלך חפשי.

חשד איום התגנב אל לבי.

— מי — זעקתי בלחש עצור — מי?

היא התבוננה אלי בחמלה.

— ארדיטי הזקן, כמובן — התרפקה עלי — הרי שעוד לא תמו העלילות...

עיניה היו נשואות אל מרחקי החושך אשר לפתע נפתחו לפנייה. אספתיה אלי, ואני נושם שיכור את ניחוח הלילה הרוחש על אדמת הטרשים רבת־הנפתולים של ארץ אהובה.

